

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

GR-83 (Camí del Canigó)

5a Etapa : SANT HILARI SACALM – LA RIBA D'AMUNT – OSOR
MARE DE DÉU DEL PART – COLL DE NAFRÉ

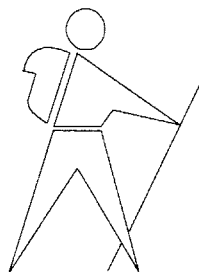
21 de març de 2010

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	6 h 30 min
Sant Hilari Sacalm. Esmorzar.	8 h 30 min
Inici de l'etapa.	9 h
Cruïlla Can Calabrés. Reagrupament.	9 h 55 min
	10 h 05 min
Cruïlla Sant Miquel de les Formigues. Reagrupament.	10 h 55 min
	11 h 05 min
La Riba d'Amunt. Reagrupament.	11 h 50 min
	12 h
Osor. Reagrupament.	13 h 05 min
	13 h 15 min
Coll de Nafré. Final de l'etapa.	14 h 05 min
Sortida cap al Santuari de la Mare de Déu del Coll	14 h 15 min
Santuari de la Mare de Déu del Coll. Dinar	14 h 30 min
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	16 h
Vilanova i la Geltrú.	19 h

Notes.-

- ** Esmorzarem a Sant Hilari Sacalm, en un dels bars que hi ha a la rotonda de l'entrada del poble. Dinarem al Santuari de la Mare de Déu del Coll.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (**Condicions meteorològiques**, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**. Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, **no correu ni aneu massa LENTS !!**
- ** **Atenció:** El mòbil de la Secció de Senders és **680102567**. Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge (mitja hora abans de la sortida) **utilitzeu només** aquest telèfon.
- ** **Recordeu que cal estar federat per a poder participar a les sortides de la Secció de Senders.**

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

GR-83 (Camí del Canigó)

5a Etapa : SANT HILARI SACALM – LA RIBA D'AMUNT – OSOR MARE DE DÉU DEL PART – COLL DE NAFRÉ

21 de març de 2010

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

Aquesta etapa comença a l'entrada de Sant Hilari Sacalm (810 m) seguint el camí que porta a l'ermita del Nen Jesús de Praga. Ben aviat, però, deixarem aquest camí per anar a buscar la pista de Vilavecchia que seguirem fins arribar prop de Can Calabrès (889 m). A continuació ens apropiem a Can Pla (910 m) i anirem a trobar la pista de Sant Miquel de les Formigues passant per la Riba d'Amunt (735 m). Més endavant passarem pel Ripoll (457 m) i finalment arribarem a Osor (333 m) on assolirem la cota mínima del recorregut. A partir d'allí pujarem cap a l'ermita de la Mare de Déu del Part (554 m) per arribar finalment el Coll de Nafre (616 m) on acabarem l'etapa.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

Entrada a Sant Hilari Sacalm (810 m); punt on la carretera GI-551 s'uneix amb el passeig de la Font de Ferro.

0:20	0:20	1,500
------	------	-------

Sortim de Sant Hilari Sacalm (826 m). Ens adrecem cap a Vilavecchia.

0:10	0:30	2,350
------	------	-------

Pista al Subirà. El GR-83 coincideix amb el GR-178-2 un bon tros de pista.

0:25	0:55	4,350
------	------	-------

Abans d'arribar a Can Calabrès (889 m), deixem la pista principal per un camí a l'esquerra que indica Font de la Formiga. Aviat deixem aquest camí per un corriol que baixa decididament a la seva dreta i ens condueix a la Font de Can Pla per desembocar finalment a la pista cap a Sant Miquel de Solterra o de les Formigues.

0:45 1:40 7,850

Arribem a l'esmentada pista. L'agafem a l'esquerra i anem seguint cap a Sant Miquel de les Formigues.

0:07 1:47 8,450

Cruïlla. A l'esquerra, el camí puja cap a Sant Miquel de les Formigues. Agafem el de la dreta, que baixa, just abans de passar per sota d'una línia d'alta tensió.

0:19 2:06 9,300

Cruïlla. Agafem a la dreta. Anem seguint el camí principal.

0:24 2:30 10,350

La Riba d'Amunt (735 m). Font. Sortint de la Riba d'Amunt pel camí que passa per l'esquerra d'aquesta, trobem una cruïlla. Agafem el camí de l'esquerra, que passa pel costat d'uns ceps. Uns minuts després arribem a una pista que agafem a la dreta. Seguim tota l'estona el camí més fressat.

0:50 3:20 12,450

El Ripoll (457 m).

0:15 3:35 13,950

Osor (350 m). A Osor es coincideix amb el GR-178. Des del centre d'Osor tenen el mateix traçat fins al coll de Nafré.

Sortim d'Osor pel pont romànic i anem seguint el traçat comú del GR-83 i el GR-178.

0:05 3:40 14,250

Deixem la carretera i agafem un camí a l'esquerra.

0:35 4:15 16,350

Ermita de la Mare de Déu del Part (554 m).

0:10 4:25 16:950

Coll de Nafré (616 m). Ací acabem l'etapa

(Aquesta descripció és còpia de la topoguia)

OSOR

El municipi d'Osor, de 52,62 km² d'extensió, al fons de la vall del mateix nom, drenada per la riera d'Osor (que desemboca al Ter prop d'Anglès) i voltada per les serres de Porta Barrada, Sant Benet, el Coll i Sant Gregori i pel massís de Solterra i els seus contraforts, fou adscrit (1936) a la comarca de la Selva, tot i pertànyer a les Guillerries. S'hi accedeix des de Sant Hilari per una carretera dels anys trenta, que voreja la riera entre grans espadats i fa nombrosos revolts fins a l'eixamplament de la vall. Limita al N amb els municipis de Susqueda i la Celler de Ter, a l'E amb els d'Anglès i Brunyola, al S amb els de Santa Coloma de Farners i Sant Hilari Sacalm i a l'W novament amb els de Sant Hilari i Susqueda.

La vila d'Osor (340 m d'altitud), es troba a la vora de la riera i encerclada de muntanyes. Centra la població l'església parroquial (dedicada a sant Pere, sant Joan i sant Tomàs), que, documentada des del 917, fou reedificada i consagrada el 1125. Els terratrèmols iniciats el 1425 afectaren greument la vila, situada prop de l'epicentre: el 10 d'abril de 1427 els jurats de Girona escrivien al rei que *totes les cases de la vall e lloc d'Osor se són enderrocades*, i el 2 d'agost als jurats de Perpinyà que a Sant Pere d'Osor *eren trencats los ponts e enderrocada la isglésia*, la qual hagué de ser reconstruïda precipitadament, i a la fi del segle XVIII fou totalment transformada en un edifici barroc amb elements neoclàssics. El 1977, amb motiu de l'enderrocament d'una part del convent de monges adossat, aparegué l'extrem del creuer de l'església romànica, amb un bonic parament amb les clàssiques arcuacions llombardes marcant el doble vessant de la teulada. Aquest fragment de la banda de migdia, correlacionat amb la part visible a la banda nord, prop del campanar, permet de fixar la dispo-

sició del primitiu edifici amb un ample creuer i tres absis a la banda de llevant.

També hagué de ser reconstruït el vell pont, d'una sola i ampla arcada sobre la riera, que enllaça els dos sectors de la població, i també la casa gòtica (potser l'antic casal dels Recs o dels Mata, senyors destacats d'Osor) que es troba a l'entrada del pont, a la banda dreta. Prop de l'església, a la banda de ponent, hi ha una ampla i robusta torre de defensa, emmerletada, amb bones pedres cantoneres i algun finestral gòtic, bastida per Violant de Recs, muller de Guillem de Vilanova, el 1439, per concessió dels Cabrera, senyors de la vall; serví algun temps de presó, i més tard per als dipòsits d'aigua.

El santuari de la Mare de Déu del Coll

El monument religiós més notable del terme és el santuari de la Mare de Déu del Coll, antic priorat benedictí al límit amb el terme de Susqueda (l'església i l'antiga casa prioral pertanyen a Osor, i l'hostatgeria i la plaça del santuari són de Susqueda). El coll que li dona nom uneix els massissos de Sant Benet (1114 m) i de Sant Gregori (1088 m); la part inferior, per on passa el vell camí que uneix les valls d'Osor i de Susqueda, és el coll de Nafré (600 m), mentre que el santuari és situat a la part més alta (825 m). Constitueix un magnífic mirador sobre la vall de Susqueda i els cingles del Far, d'una banda, i sobre la vall d'Osor, el massís de Solterra i la serra que va fins al Sobirà de Santa Creu, de l'altra.

El lloc pertanyia al monestir d'Amer ja abans del 860; l'església de Santa Maria és esmentada el 1184 i el 1187, època en què fou bastit l'edifici actual i s'hi instituí un priorat benedictí filial de l'abadia d'Amer. Fou sempre un monestir molt petit: assolí la màxima esplendor amb un prior, dos monjos i dos beneficiats. Decaigué al segle XV (terratrèmols de 1425-27, guerra contra Joan II i lluites dels remences), fins al punt de ser abandonat uns quants anys, vers el 1480. Regit al segle XVI per priors comendataris, que no hi residien, el 1592 el càrrec prioral del Coll s'uní a la dignitat abacial d'Amer.

El 1723 s'hi fundà un benefici o mongia per a tenir-ne cura, i subsistí unit a Amer, però sense comunitat, fins a l'exclaustració del 1835. El caràcter de santuari marià que anà adquirint és documentat des del segle XVI. Es forjà una llegenda segons la qual la Mare de Déu havia guarit un imaginari Benet de Cabrera, que lluitava contra els moros en aquestes contrades, d'una ferida al coll, i per això era invocada per a les malalties de coll i gorja, especialment per als golls: Joan Amades recull el costum popular d'una dansa que ballaven els golluts de les comarques veïnes que pujaven al Coll per la festa de Cinquagesma o Pasqua de Pentecosta.

Hi ha nombroses edicions de goigs i es conserven ex-vots i presentalles que donen fe d'aquesta devoció. Aquest tradicional aplec, al qual acut gent dels municipis veïns, se celebra, des del 1985, l'1 de maig. El 1878 l'església fou convertida en parròquia rural (tenia 20 famílies), amb un terme creat a costa dels de Susqueda i Osor, i la casa prioral i l'hostatgeria esdevingueren casa rectoral. Tingué

rectors propis fins el 1948, fins el 1968 en tingueren cura els rectors de Susqueda, i d'aleshores en-davant els d'Osor.

L'església és un notable edifici romànic, de la fi del segle XII, de pedra grossa i ben tallada, amb un airós campanar d'espada de dos pisos sobre la façana i un absis a llevant; la volta mostra reparacions fetes probablement després dels terratrèmols del segle XV. La imatge de santa Maria és moderna, refeta després del 1939; conserva part d'un retaule barroc del 1688. Al Museu Episcopal de Vic hi ha un valuós antependi romànic del segle XIII, procedent del santuari del Coll, amb Maria asseguda en majestat amb l'infant i un liri entre els dits, dins una màndorla amb els símbols dels evangelistes i escenes de l'Anunciació, el Naixement, la Presentació i l'Assumpció.

Prop de l'antic camí d'Osor al Coll, sota el coll de Nafré, hi ha la capella de la Mare de Déu del Part, bastida abans del 1687 i restaurada el segle XIX

CASTELL DE SOLTERRA (SANT MIQUEL DE LES FORMIGUES)

L'antic castell de Solterra coronava la muntanya del mateix nom (o de Sant Miquel de les Formigues), la més alta de les Guilleries (1204 m). En resta només la base d'una torre, aprofitada pels volts del 1950 per a aixecar-hi la Creu de les Guilleries, de ferro amb tres grans formigues de forja al peu. Té una magnífica vista panoràmica. Al segle X era centre d'un important terme feudal, dominat pel vicari Sal·la (mort cap al 970) i el seu fill Isarn, esmentat per primera vegada quan aquest llegà al monestir de Sant Benet de Bages tots els alous que tenia al terme, que comprenia els actuals termes de Sant Hilari i Osor.

El 993 els comtes Ramon Borrell i Ermessenda vengueren al prevere Sanç la majoria dels alous de la vall d'Osor, amb independència del castell de Solterra, i al segle XI noves cessions comtals destruïren la primitiva unitat. El castell de Solterra continuà com a centre del terme de Sant Hilari, fins que fou desplaçat per la *domus* de la Rovira (segles XIII i XIV). Segons sembla, s'enrunà al segle XV.

Prop de la creu hi ha restes de la capella de Sant Miquel de Solterra o de les Formigues, existent ja al segle XIII, que fou aterrada a l'inici del segle XX.

El sobrenom de les *formigues* es deu al fet que el cim sol ésser ocupat per innumbrables formigues alades, que moren en grans quantitats a la tardor.

BIBLIOGRAFIA

- ** Topoguia del GR-83 (Mataró – Canigó – Prada de Conflent)
Editorial Prames. Saragossa (2006).
- ** Hipermapa de Catalunya
<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- ** Hiperenciclopèdia (Comarques)
<http://www.grec.net/cgi-bin/sumaricl.pgm>
- ** Osor
<http://www.osor.cat/>

Agustí Poch, març 2010

